

FOR OFFICIAL USE

Teisteanais
Nàiseanta
PÀIPEAR EISIMPLEIR

Comharra

SQ18/N5/01

Gàidhlig
Leughadh agus Sgrìobhadh
Gàidhlig Reading and Writing

Latha — Gun bhuinteanas

Ùine: — 1 uair agus 40 mionaid (moladh)

* S Q 1 8 N 5 0 1 *

Lìon na bogsaichean seo agus leugh na tha sgrìobhte gu h-ìosal.

Làn ainm sgoile no colaiste

Baile

Ciad ainm(ean)

Sloinneadh

Àireamh an
t-suidheachain

Latha breith

Latha

Mìos

Bliadhna

Àireamh an oileanaich

Comharran gu lèir — 50

ROINN 1 — LEUGHADH — 30 comharran

Leugh an earrann agus feuch na ceistean UILE. Sgrìobh do fhreagairtean gu soilleir anns na beàrnan san leabhran.

ROINN 2 — SGRÌOBHADH — 20 comharran

Feuch AON cheist. Sgrìobh do fhreagairtean gu soilleir anns na beàrnan san leabhran.

Tha àite a bharrachd airson fhreagairtean aig deireadh an leabhraìn seo. Ma chleachdas tu an t-àite sin, feumaidh tu àireamh na ceiste a tha thu a' freagairt a chomharrachadh gu soilleir.

Cleachd inc gorm no dubh.

Mus fàg thu seòmar na deuchainne, feumaidh tu an leabhran seo a thoirt don Fhreiceadan; mura dèan thu sin, dh'fhaodadh tu na comharran gu lèir airson a' phàipeir a chall.

* S Q 1 8 N 5 0 1 0 1 *

Tha an neach-naidheachd Anna Nicleòid a' rannsachadh sàbhailteachd air an rathad, gu h-àraidh am measg dhràibhearana òg.

Tha barrachd is barrachd dhaoine òg gach bliadhna a' faighinn cead dràibhidh cho luath 's a tha e ceadaichte dhaibh sin a dhèanamh aig seachd bliadhna deug a dh'aois. Chan eil càil air an aire ach cothrom fhaighinn a dhol a-mach air an rathad leotha fhèin, glè thrice ann an càr brèagha, gleansach, luath. Gu mì-fhortanach, tha àireamhan oifigeil cuideachd a' sealltainn dhuinn gu bheil daoine fo chòig bliadhna fichead, gu h-àraidh fir, nas buailtiche tubaistean a bhith aca le càraichean na daoine de aois sam bith eile. Tha seo a' dèanamh uallach mòr don phoileas air feadh Alba.

Bhruidhinn mi ri Iain Caimbeul, a tha na Oifigear Sàbhailteachd Rathaid ann an Inbhir Nis mun t-suidheachadh. Bidh esan a' dol a-mach do sgoiltean agus gu buidhnean coimhearsnachd a thoirt comhairle do dhaoine òg mu cho cudromach 's a tha e cumail ri riaghailtean an rathaid. Tha mòran dhaoine òg gach bliadhna air an droch ghoirteachadh no eadhon a' call am beatha ann an tubaistean rathaid.

Bidh Iain ag innse don òigridh mu rud mì-fhortanach a thachair dha fhèin nuair a bha e mun aon aois riuthasan. Thug an tachartas sin fìor bhuaidh air. Dh'inns e dhomh:

“Fhuair mise cead dràibhidh nuair a bha mi air an t-siathamh bliadhna san sgoil. 'S mi a bha pròiseil; b' e duine mòr a bha annam a-nis! Goirid an dèidh dhomh cead dràibhidh fhaighinn, bha agam ri dhol don ath bhaile a bha mu shia mìle air falbh bhon taigh againn a chluich ball-coise. Cha robh dòigh agam air faighinn ann 's gun chàr agam fhèin. Ach, nach mi bha gòrach! Nach robh BMW spaideil, ùr aig m' athair? Bha e fhèin agus mo mhàthair a' dol a dh'fhalbh airson beagan làithean le càr mo mhàthar. Uill, chaidh agam air m' athair a cho-èigneachadh gus an càr a thoirt dhomh. Chun an latha an-diugh chan eil mi a' tuigsinn carson a dh'aontaich e. Bhitheadh; bhithinn faiceallach; cha tachradh dad don chàr.”

Ach, cha do dh'obraich cùisean mar a bha Iain an dùil. Chùm e air:

“Chaidh cùisean ceart gu leòr gus an robh mi a' feuchainn ri faighinn a-mach às a' phàirc chàraichean an dèidh a' ghèam. Cha robh mi faiceallach gu leòr a' dol gu mo dheireadh. Nuair a dh'fhairich mi cùl a' chàir a' bualadh anns a' bhalla, bha e mar gun cuireadh duine sgian nam chridhe. Thàinig mi a-mach agus thug mi sùil. Bha toll mòr anns a' bhumpair deiridh. Smaoinich mi: ciamar a dh'innsas mi seo do m' athair? Tha e cho moiteil às a' chàr. Cha leig e leam a dhràibheadh gu bràth tuilleadh.

Chunnaic mi dithis a' toirt sùil orm agus a' coimhead gu geur air clàr a' chàir. Cha mhòr nach do theich mi. Bha mi glè chinnteach gum biodh iongnadh orra ciamar a b' urrainn do dhuine cho òg riumsa a bhith a' dràibheadh càr cho cosgail. Dè nan cuireadh iad fios gu na poiles? Co-dhiù, fhuair mi a-mach às a' phàirc agus shiubhail mi dhachaigh gu faiceallach.

Nuair a ràinig mi an taigh, chuir mi fòn gu garaids (nach cleachdadh m' athair) agus dh'fhaighnich mi dhaibh am b' urrainn dhaibh bumpair ùr a chur air a' chàr an latha ud fhèin. Thuirt iad nach b' urrainn, ach gur dòcha gun dèanadh iad e an-ath-latha. Ghabh mi ris an tairgse. Agus sin mar a bha! Fhuair mi an càr a chur ceart, ach rinn e dragh mòr dhomh agus chosg e gu leòr airgid dhomh.”

Thug an tachartas sin air Iain a bhith faiceallach às dèidh sin agus chuidich e leis ann a bhith a' toirt comhairle do dhaoine eile. Ged a tha daoine a' faighinn cead a dhol air an rathad leotha fhèin, chan eil sin idir a' ciallachadh gu bheil iad sàr mhath air dràibheadh agus nach eil an còrr aca ri ionnsachadh. Feumaidh iad a bhith faiceallach agus cùram a ghabhail mu an sàbhailteachd fhèin agus mu shàbhailteachd dhaoine eile.

Ceistean

1. Dè tha mòran dhaoine a' dèanamh gach bliadhna? 2

2. Dè am fiosrachadh a tha a' dèanamh uallach don phoileas? 3

3. Ainmich càit am bi lain Caimbeul a' dol agus carson. 3

4. Dè an nì sònraichte a bhios lain ag innse do dhaoine? 1

5. Carson a bha feum aig lain air càr aon latha? 2

* S Q 1 8 N 5 0 1 0 3 *

6. Dè tha am facal 'cho-èigneachadh' ag innse dhuinn?

1

7. Saoil carson a thug athair lain dha am BMW?

3

8. Dè gheall lain do athair?

2

9. Ciamar a chaidh cùisean ceàrr do lain?

3

10. Carson a rinn an dithis dhaoine a bha ga choimhead dragh do lain.

3

* S Q 1 8 N 5 0 1 0 4 *

Duilleag a ceithir

11. 'mar gun cuireadh duine sgian nam chridhe'
Saoil dè tha na facail sin ag innse dhuinn?

1

12. Saoil carson a chuir lain fios gu garaids nach cleachdadh athair?

1

13. Ged a fhuair lain an càr a chur ceart, dè bha fìor?

2

14. Dè am fiosrachadh cudromach a tha air a thoirt seachad aig deireadh na h-earrainne mu dhràibhearan òga?

3

* S Q 1 8 N 5 0 1 0 5 *

Duilleag a còig

Roinn 2 — SGRÌOBHADH — 20 comharran
Sgrìobh air AON de na roghainnean a leanas

1. Inns mu dhealbh-chluich a chunnaic thu no a leugh thu mar phàirt den chùrsa Ghàidhlig agus dèan soilleir carson a chòrd e riut.
2. Tagh nobhail no sgeulachd ghoirid a chòrd riut gu mòr. Seall mar a rinn an sgrìobhadair an stòiridh cho inntinneach dhut.
3. Tagh pìos no pìosan bàrdachd a tha thu a' smaoinneachadh a tha sònraichte a thaobh cuspair. Inns mun chuspair sin agus na sgìlean a chleachd an sgrìobhadair ann a bhith ga chur fa chomhair an leughadair.
4. Inns mun fhilm no mun phrògram dràma Ghàidhlig a b' fheàrr a chòrd riut anns a' bhliadhna a dh'fhalbh. Carson a bha e cho tarraingeach dhut?
5. 'S dòcha gu bheil thu air a bhith a' rannsachadh cuspair co-cheangailte ri cultar na Gàidhlig no ris a' chànan fhèin am-bliadhna. Sgrìobh aiste mun rannsachadh sin.

* S Q 1 8 N 5 0 1 0 6 *

Duilleag a sia

Teisteanais
Nàiseanta
PÀÌPEAR EISIMPLEIR

SQ18/N5/01

**Gàidhlig
Leughadh agus Sgrìobhadh**
Gàidhlig Reading and Writing

Marking Instructions

These Marking Instructions have been provided to show how SQA would mark this Specimen Question Paper.

The information in this publication may be reproduced to support SQA qualifications only on a non-commercial basis. If it is to be used for any other purpose, written permission must be obtained from SQA's Marketing team on marketing@sqa.org.uk.

Where the publication includes materials from sources other than SQA (ie secondary copyright), this material should only be reproduced for the purposes of examination or assessment. If it needs to be reproduced for any other purpose it is the user's responsibility to obtain the necessary copyright clearance.

Part One: General Marking Principles for National 5 Gàidhlig Reading

This information is provided to help you understand the general principles you must apply when marking candidate responses to questions in this Paper. These principles must be read in conjunction with the specific Marking Instructions for each question. The marking schemes are written to assist in determining the 'minimal acceptable answer' rather than listing every possible correct and incorrect answer.

- (a) Marks for each candidate response must always be assigned in line with these General Marking Principles and the specific Marking Instructions for the relevant question.
- (b) Marking should always be positive, ie marks should be awarded for what is correct and not deducted for errors or omissions.

Part Two: Marking Instructions for each Question

Stiùiridhean Comharrachaidh

Roinn 1 — Leughadh airson Sgrùdadh agus Measadh

Question		Expected response	Max mark	Additional guidance
1		<ul style="list-style-type: none"> • a' faighinn cead dràibhidh • cho luath 's a tha e ceadaichte dhaibh sin a dhèanamh 	2	
2		<ul style="list-style-type: none"> • gu bheil daoine òga fo chòig bliadhna fichead • agus gu h-àraidh fir • nas buailtich tubaistean a bhith aca le càraichean na daoine eile 	3	
3		<ul style="list-style-type: none"> • do sgoiltean agus buidhnean coimhearsnachd • airson comhairle a thoirt do dhaoine òga • mu cho cudromach 's a tha e cumail ri riaghailtean an rathaid 	3	
4		<ul style="list-style-type: none"> • mu rud mì-fhortanach a thachair dha fhèin nuair a bha e òg 	1	
5		<ul style="list-style-type: none"> • bha aige ri dhol don ath bhaile • a chluich ball-coise 	2	
6		<ul style="list-style-type: none"> • gun robh e doirbh do lain toirt air athair an càr a thoirt dha 	1	<ul style="list-style-type: none"> • <i>No freagairt iomchaidh sam bith eile</i>
7		<ul style="list-style-type: none"> • bha earbsa aige ann • bha truas aige ris: chan fhaigheadh lain chun a' ghèam mur faigheadh e an càr • cha bhiodh feum aige fhèin air a' chàr 	3	<ul style="list-style-type: none"> • <i>No freagairt iomchaidh sam bith eile</i>
8		<ul style="list-style-type: none"> • gum biodh e faiceallach • agus nach tachradh rud sam bith don chàr 	2	

Question		Expected response	Max mark	Additional guidance
9		<ul style="list-style-type: none"> • nuair a bha e a' tighinn a-mach às a' phàirc chàraichean • bhuail e cùl a' chàir ann am balla • agus bha toll mòr anns a' bhumpair 	3	
10		<ul style="list-style-type: none"> • bhiodh iongnadh orra ciamar a b' urrainn do dhuine cho òg • a bhith a' dràibheadh càr cho cosgail. • bha eagal air gun cuireadh iad fios gu na poileis 	3	<ul style="list-style-type: none"> • <i>No freagairt iomchaidh sam bith eile</i>
11		gun robh an rud a thachair a' dèanamh uallach mòr dha <u>no</u> gun robh fìor eagal air mu dheidhinn dè bha a' dol a thachairt	1	<ul style="list-style-type: none"> • <i>No freagairt iomchaidh sam bith eile</i>
12		oir nan cuireadh e fios gu garaids a chleachdadh athair, gheibheadh athair a-mach mun tubaist		<ul style="list-style-type: none"> • <i>No freagairt iomchaidh sam bith eile</i>
13		<ul style="list-style-type: none"> • rinn e dragh mòr dha • agus chosg e tòrr airgid dha 		
14		<ul style="list-style-type: none"> • ged a gheibh daoine cead laghail dràibheadh, chan eil sin a' ciallachadh gur e sàr dhràibhear an a tha annta • tha tòrr aig dràibhear an ùr ri ionnsachadh fhathast • feumaidh dràibhear an ùr a bhith faiceallach mu an sàbhailteachd fhèin agus mu shàbhailteachd dhaoine eile 		

Roinn 2 — Sgrìobhadh

Marks will be awarded for communicating effectively and displaying a knowledge and application of grammar, syntax and structures.

At this level candidates are expected to produce an expressive or creative response in written Gaelic using detailed language. A satisfactory written piece will be characterised by:

- appropriateness of structure
- suitability for purpose and audience
- clarity, fluency and accuracy
- variety of vocabulary with accurate use of idiom where appropriate
- variety of sentence structures

Mark range	Description of performance
16-20	<ul style="list-style-type: none">• The candidate produces an extended piece of writing that adheres closely to the prescribed task and demonstrates real engagement with the topic.• The candidate identifies and explains the main purposes of the text / the main findings of their investigation, as appropriate to genre.• The candidate applies knowledge and understanding of language to explain meaning and effect, using appropriate critical terminology.• The candidate's response reveals control of the task through the use of a wide range of vocabulary, idiom and language structures.• The candidate's response is presented with a high degree of clarity, fluency and accuracy.
10-15	<ul style="list-style-type: none">• The candidate produces a piece of writing that adheres to the prescribed task and demonstrates engagement with the topic.• The candidate identifies and explains some of the main purposes of the text / the main findings of their investigation, as appropriate to genre.• The candidate applies some knowledge and understanding of language, using some appropriate critical terminology.• The candidate's response reveals some control of the task through the use of a reasonably wide range of vocabulary, idiom and language structures.• The candidate's response is presented with a reasonable degree of clarity, fluency and accuracy.

5-9	<ul style="list-style-type: none"> • The candidate produces a limited piece of writing that only loosely adheres to the prescribed task and only demonstrates basic engagement with the topic. • The candidate identifies and explains little of the main purposes of the text / the main findings of their investigation. • The candidate applies limited knowledge and understanding of language, using little critical terminology. • The candidate’s response reveals little control of the task and uses a limited range of vocabulary, idiom and language structures. • The candidate’s response contains little clarity, fluency or accuracy.
0-4	<ul style="list-style-type: none"> • The candidate produces a limited piece of writing that does not adhere to the prescribed task and demonstrates little or no engagement with the topic. • The candidate identifies and explains very little of the main purposes of the text / the main findings of their investigation. • The candidate applies very limited knowledge and understanding of language, and rarely uses appropriate critical terminology. • The candidate’s response reveals little or no control of the task and uses a very limited range of vocabulary, idiom and language structures. • The candidate’s response contains little or no clarity, fluency or accuracy.

[END OF SPECIMEN MARKING INSTRUCTIONS]